

**Lausuntopyyntö selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi
valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta**

383/02.05.01/2014

KHALL § 93

Asian valmistelija: kunnanjohtaja Juhani Kylämäkilä

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannattavuutta parannetaan. Hallitusohjelman mukaan uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esim. kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen.

Hallitusohjelman mukaan kuntauudistusta ohjaavassa lainsäädännössä otetaan käyttöön kuntauudistusta edistäviä välineitä. Tavoitteena on mm. poistaa lainsäädännöstä sekä kuntatalouden rahoitusjärjestelmästä kuntaliitoksia vaikeuttavia tekijöitä.

Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella mm. perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, korvaustarpeita, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteeksi asetettiin uudistaa kuntien valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelmassa linjatulla tavalla siten, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Lähtökohtana on, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei muutu valtionosuusuudistuksen johdosta.

Valtiovarainministeriön asettama selvitysmies Arno Miettinen on valmistellut kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain uudistamista kevästä 2012 alkaen. Miettinen on julkistanut alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013. Seuraavana vaiheena valtiovarainministeriö lähetti 17.12.2013 kunnille kommentoitavaksi selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin lausuntoa mm. laskentakriteerien määrästä ja sisällöstä, siirtymäkauden pituudesta ja ylipäätään järjestelmä uudistuksen tarpeesta.

Selvitysmies on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jonka mukaisesti hän ehdottaa valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa kunnilta 4.4.2014 mennessä luonnoksesta hallituksen esitykseksi ja kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin:

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen kestoon ja porrastukseen

Oheismateriaali: lausuntopyyntö, Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta, Raportti ikärakenteen huomioimisesta valtionosuusjärjestelmässä päivähoidon sekä esi- ja perusopetuksen osalta, Valtionosuusjärjestelmän kokonaisrakenne ja kriteereiden kustannusosuudet, Vos-muutokset kunnittain 1 & 2, Vaikutus valtionosuuksiin maakunnittain ja kuntakoon mukaan, Kuntien kommentit selvitysmiehen alustavasta esityksestä kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi, Sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetekijät ja valtionosuusjärjestelmän uudistaminen, Valtionosuusremontti - hankala kommentoida

Kunnanhallitus käsitteli 13.1.2014 §:ssä 10 valtionosuusuudistusta, jonka alustavista linjauksista ja laskelmista oli pyydetty mm. kuntien kommentteja. Kunnanhallitus merkitsi asian tuolloin tiedoksi.

Oheismateriaalina olevien laskelmien perusteella Nousiaisten kunnan valtionosuus laskisi vuoden 2014 tasosta 356 318 euroa eli 74 euroa/asukas. Vuoden 2013 tasoon nähden lasku olisi peräti noin 762 000 euroa.

Ehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle seuraavan Nousiaisten kunnan lausunnon:

Esitetyn valtionosuusuudistuksen laskelmien mukaan Nousiaisten kunnan valtionosuus laskisi vuoden 2014 tasosta 356 318 euroa eli 74 euroa/asukas. Vuoden 2013 tasoon nähden lasku olisi peräti noin 762 000 euroa. Leikkausten ohella vuoden 2014 tasoon on vaikuttanut merkittävästi verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus. Menetys on siten erityisen merkittävä ja vastaa vuoden 2014 tasoon verrattuna yli 0,5 tuloveroprosentin korotuspainetta. Esitetystä siirtymäsäännöksestä huolimatta muutos aiheuttaa aivan erityisiä haasteita kunnan taloudelle, koska tase on vuoden 2013 tilinpäätöksen perusteella jo noin 1 milj. euroa alijäämäinen toteutetuista talouden tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta.

Nousiaisten kunta toteaa, että uudistus on sinänsä oikeansuuntainen, mutta eri kriteerien painotus näyttää kohtelevan kaltoin Nousiaisten tyyppisiä kuntia. Nousiaisissa 0-14 -vuotiaiden osuus väestöstä on selvästi korkeampi kuin vastaavan kokoluokan kunnissa tai Varsinais-Suomessa ja koko maassa keskimäärin. Vastaavasti yli 65- ja 75- vuotiaiden osuus on em. vertailussa alhainen. Vaikka jär-

jestelmän kokonaisrakenteessa 0-15 -vuotiaiden ikäryhmähintoja on korotettu, vaikuttaa laskennallisten kustannusten suhteellisen osuuden muutos ikärakenteessa nykyisestä 82,4 %sta 70,4 %:iin Nousiaisten kunnan kohdalla valtionosuuksia vähentävästi. Sairastavuus-kriteerin painoarvon nousulla ei myöskään ole Nousiaisten kunnan valtionosuuteen positiivista vaikutusta, koska sairastavuusindeksi on alle maan keskiarvon. Se on kuitenkin keskimääräistä korkeampi kuin Varsinais-Suomen kunnissa keskimäärin. Edellä todettujen kriteerien seurantaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ja tarvittaessa tarkennettava perusteita.

Uudistuksen osalta Nousiaisten kunta kritisoi työpaikkaomavaraisuuden ottamista mukaan kriteeristöön, vaikka sen vaikutus onkin vähäinen. Sillä rangaistaan Nousiaisten tyyppisiä kuntia, jotka kuitenkin joutuvat järjestämään peruspalvelut aivan vastaavalla tavalla kuin korkeamman työpaikkaomavaraisuuden omaavissa kunnissa. Tässä yhteydessä esitetään kritiikki myös siitä, että valtion ja seudullisesti suurten kuntayhtymien työpaikat esitetään edelleen luettavaksi keskuskaupungin hyväksi.

Nousiaisten kunta toteaa, että verotulojen tasauksessa myös kiinteistöverot on otettava huomioon.

Yhtenä puutteena kunta toteaa, että toisen asteen koulutusta ei ole otettu mukaan uudistukseen.

Esitetyn siirtymäajan osalta Nousiaisten kunta ilmoittaa kantanaan, että sen tulee olla vähintään viisi vuotta.

Käsittely

Päätettyään asiasta käydyn keskustelun, kunnanhallituksen puheenjohtaja totesi, että Petteri Paananen oli tehnyt pohjaehdotuksesta poikkeavan muutosehdotuksen, jonka mukaan pohjaehdotuksen ensimmäisen kappaleen viimeisestä lauseesta tulee poistaa kokonaan sen loppuosa "toteutetuista talouden tasapainottamistoimenpiteistä huolimatta." Paanasen muutosehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi kanattamattomana.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin keskustelun jälkeen.

Lisätietoja päätöksestä antaa:
kunnanjohtaja Juhani Kylämäkilä, p. 044 4355 555